

BO'LAJAK PEDAGOGLAR FAOLIYATIDA TA'LIM JARAYONIGA YANGICHA YONDOSHUV SHAKLI

Qashqadaryo Guzor viloyati tumani 2-sonli ko'chki shaklidagi politsiyachi mutaxassisligi Shkolgacha o'quv tashkiloti direktori

Raxmatullayeva Zuhra Raxmatullayeva

Qashqadaryo viloyati G'uzor tumani 2-sonli Ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkiloti metodisti

Azimova Saodat Sherboyevna

Qashqadaryo viloyati G'uzor tumani 2-sonli Ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkiloti defektalogi

Otamurodova Nigora Nabiyevna

Annotatsiya: Maqolada bo'lajak o'qituvchilarning ta'lim sifatini oshirishda qo'llaniladigan kontseptual yondashuvlar muhokama qilinadi. Ilmiy maqolalar asosida o'qituvchi o'qitish usullarini innovatsiya nuqtai nazaridan o'rganadi. O'quv jarayonini tashkil etishga yondashuvlar va o'qituvchi ma'lumotlarning cheksiz davrida o'quv materialini qanday qilib samarali etkazishi mumkinligini tahlil qilish. Tadqiqotchilar ta'lim makonida paydo bo'ladigan bir nechta zamonaviy kasblarni va bu kasblar zamonaviy ta'limda qanday rol o'ynashini aniqladilar. O'qituvchining talaba hayotiga ta'sirini kengaytirish zarurligi haqidagi farazlar ham ko'rib chiqildi. Nazariy asos sifatida ish talabalarning shaxsiyatini rivojlantirish tendentsiyasini, shuningdek talabaning ijtimoiy portretini o'rganadi. Tadqiqotchilar, shuningdek, o'qitishga qaysi yondashuvlar o'qituvchiga qo'yiladigan zamonaviy talablarga eng mos kelishini taxmin qilishmoqda.

Kalit so'zlar: modernizatsiya, zamonaviy ta'lim dasturlari, shaxsni tayyorlash, yondashuvlar, o'qitish usullari.

Maqolaning dolzarbligi innovatsiyalar sharoitida tezda moslashish zarurligidadir. Ta'lim tizimi bir joyda turmaydi va ko'plab o'qitish usullari samaradorligini yo'qotadi. Talaba Internetni ochishi va har qanday ma'lumotni topishi mumkin bo'lgan davrda o'qituvchi nafaqat o'rganishga, balki jamiyatga moslashishga va mustaqil ravishda rivojlanishiga yordam beradigan qo'llanma bo'lishi kerak. Buning uchun bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda o'qituvchining ta'siri va kasbiy mahoratini oshirishga yordam beradigan yangi yondashuvlar zarur.

Ushbu maqolaning maqsadi bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashga zamonaviy yondashuvlarni o'rganishdir.

Maqolaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashning umumiy ta'lim tendentsiyalarini ko'rib chiqing;

- kelajakdagi o'qituvchining o'quv jarayonidagi usul va yondashuvlarni aniqlang;

- zamonaviy ijtimoiy-madaniy sharoitda o'qituvchi bajaradigan yangi funktsiyalarni o'rganish.

- zamonaviy sharoitda bo'lajak o'qituvchilarning ta'lim tayyorgarligini o'zgartirish to'g'risida bashorat qilish.

Maqolaning ilmiy yangiligi bo'lajak o'qituvchini umumiy ta'lim sharoitida talabalarni tayyorlash sifatiga qo'yiladigan yangi, doimiy yangilanib turadigan talablar sharoitida tayyorlashda turli yondashuvlarni o'rganish va segmentatsiyalashdan iborat.

Nazariy ahamiyati shundaki, kelajakdagi o'qituvchilarni kasbiy tayyorlashda qo'llaniladigan nazariy yondashuvlar va tendentsiyalar ko'rib chiqildi.

Amaliy ahamiyati shundaki, zamonaviy ijtimoiy-madaniy sharoitda yuzaga keladigan kasbiy pedagogik faoliyatning yangi turlari namoyish etildi.

Maktab o'quvchilarini o'qitishga yondashuvlar doimiy ravishda takomillashtirilmoqda. Bunga turli omillar yordam beradi: federal davlat ta'lim standarti talablarining yangi avlodi, "inson taraqqiyoti ko'rsatkichi" ga yangicha qarash, uning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri ta'limdagi "sifat siyosati" dir. Butun o'quv tizimi g'oyalar, vazifalar va tamoyillarning yangi darajasiga ko'tariladi. Pedagogikada yangi tor yo'nalishlar paydo bo'ladi, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash standartlashtiriladi. Bularning barchasi ta'limning rivojlanishini sekinlashtiradigan ba'zi salbiy omillarga javob sifatida amalga oshiriladi: ish soatlarining kamligi, "eski" maktab o'quv adabiyotlarining ko'pligi va aksincha, zamonaviy ta'lim yondashuvi bo'yicha darsliklarning etarli emasligi, bu ko'proq o'quvchining individualligini rivojlantirish g'oyasidan kelib chiqadi [1-8].

Shunday qilib, o'qituvchilarning ta'lim sifatini oshirish zarurati tendentsiyasi mavjud. Shu munosabat bilan o'qituvchilar bilan ishlashning quyidagi yo'nalishlari mumkin:

1. Maxsus tashkil etilgan o'quv kurslarida o'qituvchilarning o'qitishning yangi ilg'or usullari bilan tanishishini ta'minlash kerak.

2. Ta'lim kurslarining nazariy qismida o'quv materialining fanlararo integratsiyasi, o'qitilayotgan bilimlarning fanlararo integratsiyasi va ularni

zamonaviy sharoitda qo'llash imkoniyatiga asoslangan o'qitishning zamonaviy tendentsiyalarini ta'kidlash kerak.

3. Is metodologiyasi bo'yicha nazariy tayyorgarlikni kuchaytirib, o'qituvchini ilmiy va qidiruv faoliyatiga jalb qilish uchun sharoit yaratish-malaka oshirish jarayonida ta'lim tashkilotlarida tergov faoliyati va ta'lim muassasalarining o'zida tadqiqot ishlarini olib borish uchun tashkiliy shart-sharoitlarni yaratish.

Shunday qilib, kelajakdagi o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi jarayonida dastlab pedagogik fanning o'ziga sho'ng'ish, uning nazariy asoslarini tushunish, so'ngra ularning integratsiyasi va kasbiy pedagogik faoliyatni o'zlashtirish jarayonida o'qitishning amaliy ko'nikmalari mavjud. Natijada, zamonaviy ijtimoiy-madaniy sharoitda o'qitish jarayonida mavjud muammolarni hal qilish va boshlang'ich o'qituvchining maktab o'quvchilari uchun o'quv materialini yaratish bo'yicha amaliy ishlari olib borilmoqda.

Ko'p yillar oldin bo'lgani kabi, o'qituvchi butun ta'lim tizimida muhim va mazmunli shaxs bo'lib qolmoqda. Biroq, zamonaviy ta'lim jarayonida an'anaviy metodologiyaga yangi yondashuvlar qo'shiladi. XXI asrning butun axborot tizimi globallashtirish, raqamli vizatsiya, virtual haqiqatga o'tish kabi tendentsiyalar bilan ajralib turadi. O'qituvchi yosh avlodning qaysi yo'nalishda rivojlanishiga ta'sir qilish huquqi uchun raqobatlasha boshlaydi. Shunga ko'ra, ta'limda o'quvchining tarbiyasi xarakter va xulq-atvor nuqtai nazaridan emas, balki "mavzudan tashqarida" bilim, tez rivojlanayotgan dunyoga moslashish, rivojlanish va amalga oshirish, o'zini bilish va ijtimoiy mas'uliyat nuqtai nazaridan katta rol o'ynaydi. O'qituvchi nafaqat bilimlarni uzatishga, balki o'quv dasturini tayyorlashda jamiyatning zamonaviy tendentsiyalariga javob berishga ham tayyorlanishi kerak.

O'qituvchi endi shunchaki mavzuni o'rgatmaydi-u "tarbiyalaydi". Shu bilan birga, o'z vaqtida o'qituvchining vazifasi ta'lim sohasidagi ilg'or uslubiy yondashuvlarni o'zlashtirishdir.

So'nggi paytlarda quyidagi etakchi uslubiy yondashuvlarning turli xil profillari bo'yicha bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashning ta'lim amaliyotiga faol tatbiq etilmoqda: kompetentsion, shaxs-faoliyat, fanlararo, tizimli, polisub'ektiv.

Yuqoridagi yondashuvlar pedagogika fanidagi so'nggi tendentsiya emas, lekin ular hali ham o'quv jarayonida faol sinovdan o'tkazilmoqda, turli fanlarni o'qitish jarayonida ularni amalga oshirishning samarali amaliy mexanizmlarini izlash davom etmoqda. Ushbu yondashuvlar, birinchi navbatda, o'quv jarayonining tabiati, shuningdek ular uchun ishlatiladigan maqsad va usullar bilan farq qiladi.\

O'qituvchilarni zamonaviy tayyorlash uchun kompetentsiyaga asoslangan yondashuv eng samarali hisoblanadi. Ushbu yondashuv nafaqat samarali o'qitish uchun zarur bo'lgan kompetentsiyalarni shakllantiradi, balki o'qituvchini ta'limning psixologik tomoni, o'quvchilarni tarbiyalash usullari va ularga yondashuvning dolzarb tendentsiyalari bilan tanishtiradi.

Uslubiy asos sifatida o'qitishning samarali usullarini ko'rsatadigan turli xil holatlar va tadqiqotlar qo'llaniladi (fikr-mulohazalar, guruhlarda ishlash, loyihalarda ishlash va h. k.) bunday tayyorgarlikning asosiy maqsadi tegishli tajribani to'plashdir, bu o'qituvchiga o'z tajribasini birlashtirish uchun o'tgan barcha fanlarni bir butunga bog'lash imkonini beradi samarali o'quv dasturini yaratishda. Bunday dastur, o'z navbatida, nafaqat samarali o'quv natijasini bera oladi, balki ta'limdagi zamonaviy tendentsiyalar va o'qituvchi bajarishi kerak bo'lgan talablarga javob beradi. Ya'ni, bola nafaqat kerakli bilimlarni oladigan, balki o'z-o'zini tarbiyalashni o'rganadigan, shaxs sifatida o'sadigan va kelajakda kasbiy faoliyat va umuman jamiyatda yashash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantiradigan bunday o'quv jarayonini yaratish.

Shunday qilib, kompetentsiyaga asoslangan yondashuv hozirgi bosqichda ta'limni rivojlantirish maqsadlariga to'liq javob beradi - ko'nikmalarni rivojlantirish, o'zini o'zi anglash va o'z taqdirini o'zi belgilashga yordam berish, shaxsiyat va sotsializatsiyani rivojlantirish. Ushbu yondashuvda kompetentsiya va metakachizm kabi shaxsiy ta'lim asosiy rol o'ynaydi. Shunday qilib, kelajakdagi o'qituvchi nafaqat nazariy bazani sifat jihatidan o'rganadi, balki turli xil ish sharoitlarida shaxs, professional sifatida rivojlanadi.

Ushbu yondashuv kelajakdagi kasbiy faoliyat konteksti asosida o'qitishni o'z ichiga oladi: immersion metodologiyasi (vaziyatlar, holatlar, ijodiy ustaxonalar, o'yinlar) faol ishlatiladi. Ta'limning muhim bosqichi ham aks ettirishdir: o'z-o'zini aks ettirish va sinfdagi munozaralar. Talaba ijodkorlik, o'z portfelini yaratish orqali o'zini namoyon qilish muhimligiga o'rganadi. Trening amaliyotga qaratilgan. Ushbu jarayon oson va tabiiy ravishda amalga oshirilishi uchun interfaol tadbirlarni o'tkazish uchun barcha kerakli elementlarga ega bo'lgan qulay o'quv muhitini yaratish kerak.

Shaxs-faoliyat yondashuvida olingan ma'lumotlarning miqdori emas, balki kelajakdagi o'qituvchining potentsialini ochish jarayoni, uning bilimlarni o'zlashtirish va ularni amalda qo'llash qobiliyati - o'qitish jarayonida alohida ahamiyatga ega.

Zamonaviy voqelikda nafaqat o'qituvchi o'zgaradi, balki bilim oluvchilar-o'quvchilarda ham o'zgarishlar yuz beradi. Axborotlashtirish va globallashtirish bolalar va o'spirinlarga ta'sir qiladi, ularni o'zgartiradi, mos

ravishda o'zaro ta'sir o'tkazish va o'qitish shakllari va usullari talabalar tomonidan psixikaning xususiyatlari va ma'lumotni idrok etish asosida o'zgaradi. Maktabning asosiy vazifasi nafaqat bilim berish, balki bolani o'rganishga o'rgatish, unga o'z o'quv jarayoniga mustaqil ravishda kirib borishiga yordam berish, uni tartibga solishdir. Zamonaviy o'spirinlar ma'lumotni osongina va tezda topishlari mumkin, chunki u 24 dan 7 gacha bepul mavjud. Ammo katta miqdordagi ma'lumotlar o'quv jarayonida ma'lumotlarni filtrlash, tizimlashtirish va ulardan foydalanish qobiliyatiga salbiy ta'sir qiladi. Bola uchun yangi ijtimoiy tarmoqni yoki biron bir Internet-resursni o'rganish qiyin bo'lmaydi, ammo zamonaviy o'qituvchi tonna materiallarni tizimli ravishda qayta ishlashni, kerakli bazani izlashni va eng muhimi, talabaning internetda o'qigan narsalariga o'z pozitsiyasini va munosabatini shakllantirishni o'rgatishi kerak.

Biz o'qituvchi hozirda o'quv jarayonida qo'llashi mumkin bo'lgan aniq harakatlarni aniqladik. Avvalo, doimiy innovatsion rivojlanish sharoitida turg'un bo'lmaslik kerak, chunki o'zgarishsiz raqobatbardoshlik, professionallik, salohiyat va professional barqarorlikni yo'qotish oson. Zamonaviy o'qituvchi doimiy ravishda rivojlanib boradi, o'quv jarayonini qayta tashkil etadi, potentsialni rivojlantiradi. O'qituvchi aniq maqsadlarni shakllantirishi kerak, buning natijasida u o'quv rejasini tuzishi va unga amal qilishi mumkin. O'z faoliyatida o'qituvchi o'zining shaxsiy kasbiy moyilligini amalga oshiradi, shaxsiy qobiliyatlarini ochib beradi va o'z bilim va ko'nikmalarini o'quv jarayoniga kiritadi. Muhimi, o'qituvchi endi tafakkur qilmaydi, u ijodkor. Shunday qilib, bunday o'qituvchini tayyorlashda asosiy vazifa individuallikni rivojlantirish, ularning qobiliyatlarini va tanqidiy fikrlashni etarli darajada baholashdir. O'qituvchini tayyorlashning an'anaviy tizimidan orqaga qaytish talab etiladi, chunki ilgari olingan bilimlar dolzarbligini yo'qotadi, zamonaviy axborot sohasida dolzarb tajribani rivojlantirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Андреев В.И. Концептуальная педагогическая прогностика: монография. Казань: ЦИТ, 2010: 50-67.
2. Калимуллина О.В., Троценко И.В. Современные цифровые образовательные инструменты и цифровая компетентность: анализ существующих проблем и тенденций. Открытое образование. 2018; № 22 (3): 61-73.
3. Ларионова И.А. Структура и смысл решения педагогической задачи. Мир образования - образование в мире. 2007; № 4 (28): 30-34.

4. Дьячковская Е.Н., Егорова РИ. Реализация дистанционных образовательных технологий в условиях удаленного обучения. Проблемы современного педагогического образования. 2021; № 72-4: 95-97.

5. Асадуллин РМ., Арасланова А.Т., Бахтиярова В.Ф., Набиева Т.В. Теоретические аспекты подготовки учителя как субъекта педагогической деятельности в условиях трансформации профессионального образования. Сибирский педагогический журнал. 2015; № 6: 58-67.

6. Остякова Г.В., Ковязина И.В. Деятельность классного руководителя в современных условиях: проблемы и пути преодоления. Современное педагогическое образование. 2020; № 5: 172-176.